

Strategii și metode de cercetare psihologică

Lect.univ. Sandina ILIE

Formă a procesului gnoseologic – cercetarea psihologică are ca obiect de studiu fenomenele și însușirile psihice.

Complexitatea obiectului de cercetare a psihologiei, natura subiectivă a psihicului se răsfrâng asupra metodologiei utilizate în cercetarea psihologică, imprimându-i o serie de elemente de specificitate.

Orice cunoaștere, deci și cea psihologică se realizează utilizându-se un ansamblu de metode care sunt ghidate în general de concepția cercetătorilor și de principiile teoretico-științifice de la care acesta pornește, cu alte cuvinte, de metodologia cercetării.

Metoda nu este o structură dată și imuabilă, în decursul timpului ea înregistrând modificări, corecții, perfecționări, devenind tot mai adecvată și mai eficientă obiectului.

Nici una dintre metodele de cercetare psihologică, oricât ar fi ea de elaborată și complexă, nu este suficientă singură pentru o cunoaștere psihologică și științifică a individului, ceea ce face ca experimentatorul să aibă nevoie de o *strategie de cercetare*.

Ca plan de acțiune ordonată în vederea atingerii scopului propus, strategia de cercetare psihologică presupune parcurgerea următoarelor etape: *documentarea; stabilirea scopului și a obiectivelor; formarea ipotezelor de lucru; alegerea și precizarea metodelor, mijloacelor subiectelor; specificarea condițiilor în care se va efectua cercetarea; stabilirea modalităților de prelucrare și interpretare a datelor și validarea* (măsura în care concluziile pot fi generalizate).

În cercetarea psihologică sunt utilizate mai frecvent următoarele strategii:

- *Strategia cercetării genetice* – presupune studierea genezei și evoluției fenomenelor psihice și a comportamentelor într-un dublu plan – filogenetic și ontogenetic;
- *Strategia cercetării comparate* – surprinde, cu precădere, deosebirile calitative existente între diferite etape evolutive ale psihicului, prin compararea psihicului uman cu cel animal, al adultului cu al copilului etc.;
- *Strategia cercetării psihopatologice* – vizează studierea tulburărilor sau a devierilor funcțiilor psihice și comportamentale;

- *Strategia cercetării longitudinale* – presupune urmărirea unui individ de-a lungul mai multor etape ale vieții lui;
- *Strategia cercetării transversale* – implică cercetarea mai multor indivizi aflați la niveluri diferite de dezvoltare psihică.

Metodele cele mai utilizate în strategiile de cercetare psihologică sunt:

1. Metoda observației

Este una dintre cele mai vechi metode de cercetare, folosită nu numai în psihologie. Este frecvent utilizată deoarece este cel mai ușor de aplicat din punct de vedere tehnic și nu necesită o aparatură sofisticată.

Ca metodă de cercetare a psihologiei, observația constă în urmărirea atentă intenționată și înregistrarea exactă, sistematică a diferitelor manifestări ale comportamentului individului, ca și a contextului situațional unde acesta se produce, în scopul sesizării unor aspecte esențiale ale vieții psihice.

Cuvântul „observație“ semnifică tocmai constatarea exactă a unui fenomen, fapt, cu ajutorul unor mijloace de investigație și apoi studierea aprofundată a acestei constatări. Observatorul este doar un „fotograf“ al faptului, iar observația trebuie să redea exact natura faptului, fenomenului.

Condițiile unei bune observații

Există o serie de exigențe care trebuie avute în vedere, pentru ca observația să se caracterizeze prin eficiență și obiectivitate:

a) **stabilirea precisă, clară a scopului urmărit.** Este necesar ca observația să se realizeze pe baza unui plan dinainte stabilit, în care să se menționeze obiectivul urmărit, aspectul, latura sau comportamentul vizat;

b) **selectarea formelor, care vor fi utilizate, a condițiilor și mijloacelor necesare.** Vor fi precizate cu claritate tipurile de observații folosite și condițiile de loc, timp, durată, de înregistrare a manifestărilor subiectului, aparatura folosită pentru înregistrare, elaborarea unui plan riguros al observației;

c) **notarea imediată a observațiilor.** Pentru a se evita omisiunile sau distorsiunile este foarte important ca observațiile să se noteze dacă este posibil chiar în timpul activității, dacă nu, imediat după încheierea activității;

d) **necesitatea discreției** – în sensul că subiectul nu trebuie să-și dea seama că este observat și ce aspecte sunt vizate;

e) **să fie sistematică** – urmărind fenomenul propus în planul inițial, în pofida tentației de a-și îndrepta atenția asupra unor aspecte mai spectaculoase;

f) **să fie veridică** – înregistrându-se doar faptele observate și nu supozițiile observatorului, părerile, comentariile acestuia. Este foarte

importantă constatarea tendinței observatorului de a deforma faptele în funcție de orizonturile, dispozițiile mentale în care se află acesta în momentul efectuării observației. Este necesar să se combată mai ales, așa-numitele efecte „de anticipare” – profeția care se împlinește. Așteptările și anticipările observatorului induc rezultate în conformitate cu acestea. Cercetările au demonstrat că anticipările „profetului” cresc probabilitatea ca evenimentul anticipat să se și producă (Masling, 1959);

g) **datele reținute** să permită un minimum de cuantificare și prelucrare statistico-matematică;

h) **efectuarea unui număr optim de observații** în condiții cât mai variate;

i) **posibilitatea repetării observației** pentru evidențierea semnificativului, esențialului.

Avantajele observației

Este vorba în primul rând de ușurința aplicării, economicitatea mijloacelor materiale necesare efectuării cercetării, naturalitatea și autenticitatea fenomenelor relevante. Observația permite surprinderea manifestărilor comportamentale firești ale individului în condiții obișnuite de viață. Oferă date de ordin calitativ.

Dezavantajele observației

Observatorul trebuie să aștepte uneori mult timp până se produce fenomenul vizat, fără a putea interveni în nici un fel. La aceasta se adaugă imposibilitatea de a izola și controla variabilele. Mai mult decât atât, prezența observatorului poate determina intrarea în funcțiune a mecanismelor de apărare ale subiecților care modifică situația globală a câmpului social sau a comportamentelor celor observați, chiar fenomenul studiat pe ansamblu.

2. Metoda experimentului

Introducerea experimentului ca metodă specifică de cercetare în psihologie în anul 1879 de către W. Wunat, a însemnat desprinderea psihologiei de filosofie și constituirea ei ca știință de sine stătătoare.

Experimentul este provocarea unui fapt psihic, în condiții bine determinate cu scopul de a verifica o ipoteză.

De la introducerea lui ca metodă a psihologiei și până în prezent, experimentul a cunoscut o evoluție continuă atât sub aspectul sferei de extensiune (la început, se aplica doar în studiul proceselor senzoriale și motricității, astăzi se utilizează în cercetarea tuturor proceselor și funcțiilor psihice), cât și sub cel al structurii interne și al suportului tehnic (inițial aparatura folosită era simplistă, preponderent mecanică, astăzi este una ultrasofisticată, electronică și informatică).

Următoarea definiție, mai completă, a experimentului sintetizează și principalele sale caracteristici: „*Experimentul este observarea și măsurarea efectelor manipulării unei variabile independente asupra variabilei dependente, într-o situație în care acțiunea altor factori (prezenți efectiv, dar străini studiului) este redusă la minimum*” (Festinger&Ratz, 1963).

Așadar experimentul este o observație provocată, controlată, iar conceptele de bază pe care le implică sunt: *variabile; situație experimentală, manipulare experimentală*.

Variabila semnifică orice fapt obiectiv sau subiectiv care poate fi modificat fie calitativ, fie cantitativ căpătând grade diferite de intensitate. În experiment sunt două tipuri de variabile:

- *variabile independente* – la care variația este influențată direct de experimentator, pentru a-i observa consecințele;
- *variabile dependente* – la care variația este în funcție de variabila independentă.

Schema de bază a experimentului psihologic include următoarele secvențe: variabila independentă care se notează în general cu S – stimul; variabila dependentă care este notată cu R – Răspuns iar relația dintre ele apare: $R = f(S)$.

Cea mai cunoscută clasificare este cea care evidențiază trei tipuri de experiment: *natural, de laborator și psiho-pedagogic*.

Experimentul natural se realizează în condiții naturale, firești. Sarcina este și ea naturală, pentru că subiectul își desfășoară activitatea sa obișnuită. Desfășurându-se în condiții obișnuite, reacțiile subiectului nu vor fi influențate de ambianță – acesta fiind principalul avantaj al experimentului natural. Dezavantajul constă în faptul că acest tip de experiment este mai imprecis și nu avem certitudinea că nu intervin și alți factori care să influențeze desfășurarea fenomenului.

Experimentul de laborator se realizează în condiții artificiale, deoarece presupune scoaterea subiectului din ambianța obișnuită de viață și introducerea lui într-un laborator special amenajat în acest scop, cu aparatură adecvată, condiții și programe de desfășurare bine determinate etc.

Avantajul acestui tip de experiment constă în faptul că este foarte precis și riguros prin dozarea și succesiunea precisă a sarcinilor, realizarea unui control maxim al situației experimentale, eliminarea variabilelor ascunse care ar putea influența rezultatele.

Dezavantajele sunt legate de caracterul artificial al experimentului de laborator. Condițiile de laborator fiind total diferite de cele din viața reală, se pune problema identității comportamentului subiecților în condiții de

laborator și în condițiile concrete, naturale de viață. De asemenea forța unor variabile care intervin în laborator este cu totul alta decât cea din viața reală, subiectul putând să o sub sau supraaprecieze. Este posibil de asemenea ca uneori experimentatorul să sugereze în mod involuntar ce anume așteaptă de la subiect, deformându-i astfel reacțiile, sau subiecții din dorința de a se prezenta într-o lumină favorabilă să reacționeze altfel decât în condiții obișnuite.

Experimentul psiho-pedagogic este o formă particulară a experimentului natural, utilizată în cadrul procesului instructiv-educativ. El poate fi *constatativ*, urmărind consemnarea situației existente la un moment dat și *formativ*, urmărind introducerea unor factori de progres în vederea îmbunătățirii performanțelor.

Pentru evitarea erorilor experimentale se impun a fi respectate câteva condiții. În primul rând trebuie să avem grijă ca subiecții introduși în experiment să fie motivați corespunzător. Dacă nu există o motivație adecvată, atunci vom măsura doar aparențe. O altă cerință este asigurarea reprezentativității eșantionului de subiecți și stabilirea unor grupe experimentale echivalente. Și în sfârșit pentru că atât experimentul natural cât și cel de laborator au avantaje, dar și dezavantaje este cel mai bine ca același experiment să se organizeze mai întâi în condițiile naturale obișnuite ale subiecților, iar apoi să se repete în condiții de laborator.

3. Metoda convorbirii și interviului

Dacă cele două metode prezentate anterior investighează mai ales conduita și reacțiile exterioare ale subiectului, metoda convorbirii și interviului permite sondarea vieții interioare, a intențiilor, opiniilor, atitudinilor, intereselor, convingerilor, aspirațiilor, conflictelor, prejudecăților, mentalităților, sentimentelor, valorilor, statutului profesional, dorințelor așteptărilor, idealurilor, etc.

Convorbirea este o discuție premeditată, angajată între cercetător/psiholog și subiectul investigat, presupunând relația directă, de tipul față în față, dar și sinceritatea deplină a subiectului.

Convorbirea este o metodă mai complicată și mai greu de „învățat” deoarece în cadrul ei, influența reciprocă dintre psiholog și subiect este mai mare decât în oricare altă metodă și presupune o selecție a relatărilor făcute de subiect. De asemenea se bazează pe capacitatea subiectului de introspecție, de autoanaliză, necesitând o motivare corespunzătoare a subiecților.

Există mai multe tipuri de convorbire, în funcție de situație alegându-se dintre:

- *Convorbirea standardizată, dirijată, structurată*, care se bazează pe formularea acelorași întrebări, în aceeași formă și aceeași ordine pentru toți subiecții;

- *Convorbirea semistandardizată, semistructurată*, în care întrebările, pot fi reformulate, se poate schimba succesiunea acestora, se pot pune întrebări suplimentare;

- *Convorbirea liberă, spontană* nu presupune folosirea unor întrebări prestabilite, acestea fiind formulate în funcție de situația particulară în care se desfășoară;

- *Convorbirea psihanalitică*, propusă de S. Freud se bazează pe metoda asociației libere de idei și este folosită pentru analiza și interpretarea diferitelor probleme ale pacientului;

- *Convorbirea nondirectivă*, propusă de C. Rogers, creează condițiile psihologice care să faciliteze relatările spontane ale subiectului fără ca acesta să fie permanent întrebat.

Eficiența acestei metode este dată de respectarea unor **condiții**:

- necesitatea desfășurării după o structurare anterioară a întrebărilor de către experimentator;
- întrebările să vizeze culegerea cu anticipație a unor informații despre subiect, prin folosirea altor metode – observația, analiza produselor activității etc.;
- preocuparea pentru anticiparea răspunsurilor subiectului de către experimentator, pentru a ști cum să se comporte în eventualele situații neprevăzute;
- motivarea adecvată a subiecților pentru a obține din partea acestora răspunsuri sincere.

Avantajele metodei sunt date de posibilitatea obținerii unor informații numeroase și variate, direct de la sursă, într-un timp relativ scurt, precum și faptul că nu necesită aparatură sofisticată ori instalații speciale.

Dezavantajele provin din gradul destul de mare de subiectivitate atât al experimentului, cât și al subiectului și din eventuala lipsă de receptivitate determinată de lipsa de motivare a subiectului.

Alături de convorbire se utilizează și interviul care se deosebește de aceasta doar prin faptul că în cadrul interviului, locul experimentatului nu poate fi inversat cu cel al subiectului, relația fiind în acest caz *univocă* – experimentatorul este cel care totdeauna pune întrebările, iar subiectul totdeauna răspunde.

4. Metoda anchetei psihologice

Ca metodă de cercetare psihologică, ancheta presupune recoltarea sistematică a unor informații despre viața psihică a unui individ sau grup social și interpretarea acestora în vederea desprinderii semnificației lor psihocomportamentale.

În principal există două forme ale acestei metode, care se folosesc în cercetarea psihologică: ancheta pe bază de chestionar și ancheta pe bază de interviu.

Ancheta pe bază de chestionar constă în folosirea chestionarului ca instrument de lucru și urmează în derularea sa mai multe etape:

- *etapa prealabilă sau preancheta* care presupune: stabilirea obiectului anchetei; documentarea; formularea ipotezei; determinarea universului (populația) anchetei; eșantionarea.

- **etapa I** – constă în alegerea tehnicilor și redactarea chestionarului. Se impune în prima fază aplicarea unui pretest pentru a vedea dacă a fost bine conceput chestionarul, după care se poate redacta definitiv (chestionarul). Tot în această etapă se vor stabili și modalitățile de administrare ale chestionarului fie prin autoadministrare, fie prin intermediul personalului specializat.

- **etapa a II-a** – este rezervată desfășurării propriu-zise a cercetării.

- **etapa a III-a** – prelucrarea datelor obținute.

- **etapa a IV-a** – analiza și interpretarea datelor precum și redactarea și comunicarea raportului final de anchetă.

Cele mai dificile și, totodată, cele mai importante momente ale anchetei pe bază de chestionar sunt alegerea eșantionului, care trebuie neapărat să fie reprezentativ – adică să reproducă la scară mică toate caracteristicile populației care urmează a fi investigată – și redactarea întrebărilor, a chestionarului. Definit ca „*o succesiune logică și psihologică de întrebări scrise sau imagini grafice cu funcție de stimuli, în raport cu ipotezele cercetării, care prin administrarea de către operatorii de anchetă sau prin autoadministrare, determină din partea celui anchetat un comportament verbal sau nonverbal, ce urmează a fi înregistrat în scris*” (L. Chelcea, 1975), chestionarul necesită o deosebită atenție atât față de conținutul întrebărilor, cât și față de tipul, forma și ordinea lor. În formularea întrebărilor trebuie evitate greșelile care pot interveni: întrebări prea generale, limbaj greoi, artificializat, cuvinte cu înțeles dublu, întrebări tendențioase etc.

Ancheta pe bază de interviu constă în folosirea interviului ca relaționare experimentator-subiect. Este vorba de un dialog între participanți, care se centrează asupra temei de cercetare, fiecare participant păstrându-și locul de emițător sau de receptor.

Interviul poate fi conceput așa cum am văzut, atât ca metodă integrată altor metode mai mari, cât și ca metodă de sine stătătoare, cu legile și caracteristicile sale proprii.

Avantaje:

Ambele forme de anchetă, permit investigarea unui număr mare de subiecți într-un timp relativ scurt, recoltarea unui material extrem de bogat, precum și prelucrarea rapidă, mai ales când există răspunsuri precodificate la întrebări.

Dezavantaje:

Este posibilă apariția unor deformări subiective atât din partea experimentatorului, cât și a subiecților mai ales că această metodă se bazează pe capacitatea de autocunoaștere și autoanaliză.

Este de asemenea posibil ca subiecții, chiar bine intenționați să furnizeze informații iluzorii, neadecvate în raport cu fenomenul investigat.

5. Metoda biografică (anamneza)

Contribuie alături de alte metode la stabilirea profilului personalității subiectului, dar și la explicarea comportamentului actual al acestuia.

Metoda biografică vizează strângerea informațiilor despre principalele evenimente trăite de individ în existența sa, despre relațiile și semnificația lor în vederea cunoașterii „istoriei personale” a subiectului.

Se concentrează asupra succesiunii diferitelor evenimente din viața individului, relațiilor dintre evenimentele cauză și evenimentele efect, dintre evenimentele scop și cele mijloc. Cauzometria și cauzograma, ca variante mai noi ale metodei, au ca scop tocmai surprinderea relațiilor dintre evenimente.

Există o dificultate întâmpinată în folosirea acestei metode – cea a măsurării, în care indicațiile biografice ar putea fi convertite în date științifice. Experimentatorul dispune de două categorii de procedee de analiză a datelor, obținute prin metoda biografică:

- *procedee cantitative* (selective) analizându-se cursul vieții subiectului în întregime;
- *procedee calitative* (integrale) analizându-se o microunită biografică, de exemplu o zi obișnuită din viața individului, din momentul trezirii și până la cel al culcării.

Informația primară poate fi recoltată pe cale indirectă sau directă. Calea indirectă constă în studiul documentelor (fișe școlare, profesionale, caracterizări, recomandări, jurnale, date de familie etc.) și în discuții cu persoane cu care subiectul studiat se află în relații semnificative (rude, prieteni, colegi, șefi, subalterni etc.). Pentru a înțelege comportamentul

actual al subiectului și relaționarea lui cu ceilalți, este necesar să ne concentrăm atenția asupra perioadelor modale ale psihogenezei:

- vârsta de 3 ani – constituirea conștiinței de sine și a Eului;
- vârsta de 6/7 ani – adaptarea și integrarea școlară;
- vârsta de 12/14 ani – pubertatea și profundele sale transformări;
- vârsta de 16/18 ani – adolescența, afirmarea Eului, structurarea liniei și a idealului de viață.

Calea directă constă în obținerea datelor care ne interesează de la însuși subiectul pe care ni l-am ales spre studiu, în cadrul unor convorbiri sau interviuri speciale. Se știe că oamenii diferă foarte mult între ei în ceea ce privește deschiderea, disponibilitatea de a-și relata în mod obiectiv și sincer trecutul. De aceea psihologul trebuie să aibă în vedere câteva *exigențe metodologice*:

- determinarea prealabilă a apartenenței tipologice a personalității subiectului;
- stabilirea strategiei dialogului (pe baza tipologiei stabilite) în vederea obținerii datelor și informațiilor necesare;
- câștigarea încrederii subiectului și înlăturarea barierelor cognitiv-afective care ar putea frâna răspunsurile la întrebări;
- păstrarea unei distanțe necesare, prin neimplicare afectivă pentru a disocia din relatările individului, realul de imaginar, sinceritatea de simulare;
- înregistrarea doar a evenimentelor semnificative modale pe care le-a trăit subiectul și care prin conținutul sau impactul avut, au marcat cursul devenirii ulterioare a profilului personalității;
- manifestarea prudenței, chiar suspiciunii în legătură cu datele furnizate de subiect (sau de ceilalți) și neapărat verificarea acestor informații prin alte metode.

Avantajele decurg din naturalețea și autenticitatea datelor furnizate de această metodă.

Dezavantajele sunt date de faptul că fiind o metodă de reconstituire a vieții unui individ, pornind de la diverse surse, este posibil ca această reconstituire să fie incompletă sau chiar voit deformată.

6. Metoda analizei produselor activității

Trăsăturile personalității umane, capacitățile, disponibilitățile, potențele sale, se exteriorizează nu doar în conduite nonverbale, motorii sau expresiv-emoționale, ci și în produsele activității.

Analiza psihologică a produselor activității – compuneri, desene, creații literare, sau de orice fel, obiecte realizate, modul de rezolvare a

unor probleme etc. – furnizează informații despre însușirile psihice ale persoanei, constituind reale surse de cunoaștere științifică a individului.

Produsul activității devine un fel de oglindă a creatorului său, iar prin analiza psihologică a obiectului, aflăm multe lucruri despre însuși creatorul său.

Cu ajutorul acestei metode putem cunoaște atât caracteristicile psihice ale unor persoane în viață, cât și ale unor personalități dispărute.

Folosirea acestei metode presupune un exercițiu îndelungat și mai ales elaborarea și utilizarea unor grile speciale de decodificare prin care să se evidențieze relațiile dintre diferitele elemente ale produsului activității și diferitele structuri ale personalității. Pentru aceasta este necesară introducerea unor criterii atât de ordin cantitativ (număr, frecvență), cât și calitativ (originalitate, nivel de performanță, valoare utilitară, valoare estetică etc.).

În general produsele de ordin literar-artistic sunt relevante mai ales pentru componentele motivațional-afective și morale ale personalității, în timp ce produsele de ordin științific și tehnic sunt relevante pentru componentele de ordin cognitiv-instrumental și motor-dexteritatea.

7. Metodele psihometrice

Metodele psihometrice sunt modalitățile de măsurare a capacităților psihice ale individului în vederea stabilirii prezenței sau absenței lor și mai ales a nivelului și gradului de dezvoltare.

Prin intermediul acestor metode se urmărește stabilirea unui diagnostic pe baza căruia să se poată formula un prognostic asupra evoluției viitoare.

Cea mai cunoscută dintre metodele psihometrice este metoda testelor psihologice. Dacă inițial testele măsurau doar dezvoltarea intelectuală a copiilor, mai târziu au fost extinse la determinarea aptitudinilor în vederea selecției profesionale, iar astăzi sunt folosite în legătură cu toate funcțiile psihice și în toate domeniile de activitate.

Testul este o probă relativ scurtă, standardizată care vizează determinarea cât mai exactă a unor însușiri psihice.

Pentru a fi util, testul trebuie să întrunească niște calități:

- *validitatea* – vizează gradul în care testul măsoară ceea ce și-a propus;
- *fidelitatea* – se referă la stabilitatea în timp a rezultatelor, adică obținerea de rezultate relativ asemănătoare la o nouă aplicare;
- *standardizarea* – presupune să ofere aceleași condiții subiecților supuși examinării fără a-i favoriza pe unii și defavoriza pe alții

(aceleași sarcini, aceleași instrucțiuni, aceleași modalități de cotare și interpretare a rezultatelor);

– *etalonarea* – constă în stabilirea unui etalon, adică a unor unități de măsură a rezultatelor obținute.

Condiții de utilizare eficientă a testelor:

- *crearea unor teste sau adaptarea celor existente la condițiile socioculturale ale populației investigate;*
- *utilizarea nu doar a unui singur test, ci a unei baterii de teste și apoi corelarea rezultatelor obținute cu cele ale altor metode;*
- *stabilirea unor legături între rezultatele obținute la teste cu cele din activitatea practică.*

Ca și celelalte metode, testele au *avantaje* care rezidă din capacitatea de a măsura obiectiv și standardizat o anumită capacitate psihică, în funcție de aceasta permițând diagnoza nivelului de dezvoltare a acesteia, dar și *dezavantaje* deoarece nu iau în considerare modul în care se obține rezultatul, ci doar rezultatul; de multe ori testele conțin confuzii și ambiguități, clasificările sunt rigide, unii autori ignoră deosebirile de nivel cultural al subiecților etc.

Testul este nu numai o metodă de sine stătătoare, ci poate constitui și o importantă sursă de probe pentru experimentul psihologic, caz în care nici modul de aplicare, nici interpretarea rezultatelor nu se vor mai conforma instrucțiunilor standardizate, ci logicii interne a modelului experimental, ipotezelor și obiectivelor acestuia.

8. Metoda modelării și simulării

Este o metodă relativ nouă și a apărut ca urmare a dezvoltării ciberneticii și inteligenței artificiale.

Metoda constă în realizarea unor scheme logice ale organizării și desfășurării unor funcții psihice – percepție, gândire, memorie etc., simularea lor pe computer și realizarea unor programe care să le reproducă.

P. Golu (1980) consideră că simularea pe computer a diferitelor funcții psihice reprezintă „*forma cea mai înaltă de aplicare a metodei modelării în cercetarea psihologică*”.

Modelele simulative sunt în general programe pentru calculator, validarea lor făcându-se prin compararea traiectoriei procesului viu cu derularea lui pe computer, aproximativ pe baza cercetării empirice. Dacă până acum s-a reușit mai ales simularea în sfera proceselor cognitive, în prezent se încearcă și simularea unor procese afectiv-motivaționale și chiar de dinamică generală a personalității.

9. Metoda genetică și comparată

Această metodă pornește de la ideea unanim acceptată potrivit căreia psihicul este un fenomen apărut în cursul evoluției generale, determinat de acțiunea mediului sociocultural și cunoscând astfel o dezvoltare atât ontogenetică, dar și istorică, filogenetică.

Metoda genetică și comparată constă în urmărirea unui subiect sau a unui lot de subiecți pe o durată mai mare de timp, suficientă pentru a pune în evidență transformările așteptate sau încheierea unui ciclu evolutiv. De asemenea această metodă poate studia comparativ mai multe loturi, eșantioane de subiecți de vârste diferite.

Metoda genetică și comparată se bazează pe principiul longitudinalității și ocupă locul central în câteva ramuri particulare ale psihologiei: psihologia copilului, psihologia vârstelor, psihologia diferențială, psihologia educațională etc.

Pentru teoria psihologică este foarte important nu doar să se evidențieze existența deosebiriilor dintre stadiile genetice succesive, ci mai ales să se interpreteze aceste deosebiri, lucru pe care îl are în sarcină metoda genetică și comparată.

Note bibliografice

1. Ceaușu, V., *Cunoașterea psihologică și condiția incertitudinii*, București, Editura Militară, 1978.
2. Chelcea, S., *Experimentul în psihologie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
3. Cosmovici, A., *Metode de investigare a personalității*, București, Editura Academiei, 1980.
4. Golu, M., *Bazele psihologiei generale*, București, Editura Universitară, 2002.
5. Radu, I. (coord.), *Introducere în psihologia contemporană*, Cluj-Napoca, Editura Sincron, 1991.
6. Zlate, M., *Introducere în psihologie*, București, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L. 1994.